

College-examen schriftelijk

Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen;
het examen bestaat uit 44 vragen.

Bij deze opgave hoort een antwoordblad.

Beantwoord alle vragen op het antwoordblad.

- 2p 1 Geef van elke uitspraak over waarden en normen aan of deze juist of onjuist is. Vul het in op het antwoordblad.

	juist	onjuist
Voorbeelden van waarden zijn vrijheid, gelijkheid en veiligheid.		
Alle mensen die zich onderdeel voelen van de dominante cultuur in Nederland vinden dezelfde waarden belangrijk.		
Normen komen voort uit waarden.		
Een docent heeft het over normen wanneer zij aan haar leerlingen vertelt hoe zij zich moeten gedragen.		

- 1p 2 Welke uitspraak over discriminatie is juist?
- A** Alleen mensen die bij bepaalde subculturen horen, worden in Nederland gediscrimineerd.
- B** Er is altijd sprake van discriminatie wanneer iemand zich oneerlijk behandeld voelt.
- C** Iedereen in Nederland vindt dat discriminatie een maatschappelijk probleem is.
- D** Mensen kunnen andere mensen discrimineren zonder dat ze zich hiervan bewust zijn.

- 2p 3 Welke maatregelen kunnen helpen tegen sociale ongelijkheid? Kies twee letters en zet ze op het antwoordblad.
- a. bezuinigen doorvoeren in het onderwijs
- b. gratis taallessen aanbieden aan nieuwkomers
- c. het minimumloon verlagen voor jongeren
- d. sociale mobiliteit minder makkelijk maken
- e. sollicitatiecursus geven aan werkzoekenden

- 1p 4 Een tiener volgt dagelijks een influencer en neemt steeds meer kenmerken over van deze persoon, zoals kledingstijl, haardracht en manier van praten. Welk begrip past hierbij?
- A** formele macht
- B** identificatie
- C** imitatie
- D** normbesef

- 1p 5 Wat is een collectief belang? Dat is een belang:
- A** dat alleen voor Kamerleden geldt.
- B** dat veel mensen voordeel biedt.
- C** waar de Europese Unie tegen strijdt.
- D** waar iemand veel geld aan verdient.

- 1p **6** Wat wordt bedoeld met beeldvorming door de media?
A Media gaan ervan uit dat mensen liever foto's zien dan teksten lezen.
B Media hebben sterke invloed op hoe mensen over iets of iemand denken.
C Media vinden hun eigen mening belangrijker dan wat hun doelgroep vindt.
D Media zijn erop uit om via nieuwsberichten veel geld te verdienen.
- 1p **7** Hoe heet het verschijnsel dat mensen in een samenleving normen, waarden, tradities en gewoonten leren?
A cultuuroverdracht
B overheidsbeleid
C positieve actie
D socialisme
- 2p **8** Democratie en dictatuur zijn twee bestuursvormen met verschillende kenmerken. Kies bij elk van de vier kenmerken de juiste bestuursvorm. Zet per kenmerk één kruisje op het antwoordblad.

	democratie	dictatuur
De overheid controleert de media.		
Er is één politieke partij toegestaan.		
Er is onafhankelijke rechtspraak.		
Er zijn vrije en geheime verkiezingen.		

- 1p **9** Een manier van socialisatie is belonen en straffen. Welk voorbeeld past daarbij?
A Een docent geeft een leerling een compliment.
B Een kleuter onderzoekt hoe een tablet werkt.
C Een moeder leert haar zoontje vliegeren.
D Een puber imiteert een bekende YouTuber.
- 1p **10** In nieuwsberichten staan feiten, maar soms ook meningen. Welke zin uit een krantenbericht over popfestival Pinkpop is een mening?
A De directie was tevreden over de ingerichte schaduwplekken.
B De zitplaatsen bij het grote podium waren steeds bezet.
C Het was teleurstellend dat er weer minder rockbands waren.
D Pinkpop trok dit jaar meer bezoekers dan voorgaande jaren.
- 1p **11** Wat is juist over vooroordelen en stereotypen? Zet per rij één kruisje op het antwoordblad, zodat er twee inhoudelijk juiste zinnen ontstaan.

	... kunnen positief zijn.	... zijn altijd negatief.
Vooroordelen ...		
Stereotypen ...		

- 1p **12** Iedereen in Nederland heeft te maken met rechten en plichten.
Welke plicht geldt voor alle burgers?
- A** Alle mensen met een inkomen moeten belasting betalen.
 - B** Iedereen is verplicht om ongeschreven regels op te volgen.
 - C** Na de studie heeft iedereen de plicht om te gaan werken.
 - D** Vanaf 18 jaar moeten alle mensen stemmen bij verkiezingen.
- 1p **13** Kan de overheid in ons land ongelijkheid in de samenleving verminderen door sociale mobiliteit te stimuleren?
- A** Ja, want dan krijgen de mensen meer kansen om te stijgen op de maatschappelijke ladder.
 - B** Ja, want sociale mobiliteit zorgt ervoor dat mensen makkelijker kunnen reizen naar hun werk.
 - C** Nee, want de maatschappelijke positie van mensen kan niet veranderen in Nederland.
 - D** Nee, want de overheid heeft geen mogelijkheden om de sociale mobiliteit te stimuleren.
- 1p **14** In de media is veel aandacht voor allerlei maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan.
Welke politieke stroming zet zich het meest in voor zulke maatregelen?
- A** de christendemocratische stroming
 - B** de ecologische stroming
 - C** de liberale stroming
 - D** de sociaaldemocratische stroming
- 1p **15** Wat zijn socialiserende instituties? Dat zijn:
- A** bedrijven die gehandicapten in dienst nemen.
 - B** bureaus die werkzoekenden aan werk helpen.
 - C** instanties die zorgen voor de volksgezondheid.
 - D** organisaties die waarden en normen overdragen.
- 1p **16** Wat is een taak van de regering in een parlementaire democratie?
De regering:
- A** controleert of de ministers hun werk goed doen.
 - B** moet verantwoording afleggen aan het parlement.
 - C** organiseert elke vier jaar de parlementsverkiezingen.
 - D** zorgt ervoor dat nieuwe wetten worden goedgekeurd.
- 1p **17** Het parlement bestaat uit de Tweede Kamer en de Eerste Kamer.
Een taak van de Eerste Kamer is:
- A** goedkeuren of verwerpen van wetsvoorstellen van het kabinet.
 - B** maandelijks overleggen met de koning over nieuwe wetsvoorstellen.
 - C** veranderingen aanbrengen in wetsvoorstellen die zijn afgekeurd.
 - D** wetsvoorstellen maken waar de Tweede Kamer over gaat debatteren.

- 1p 18 Welke uitspraak past bij iemand die vindt dat de samenleving genderneutraal moet zijn?
- A 'Een jongen die op ballet zit met verder alleen maar meisjes, dat is toch wel een beetje raar.'
 - B 'Het is logisch dat mannen in sommige gevallen iets meer geld verdienen dan vrouwen voor hetzelfde werk.'
 - C 'Kledingwinkels maken een goede keuze als zij kleding verkopen die leuk staat bij jongens en bij meisjes.'
 - D 'Vrouwen voelen zich veiliger in een toiletruimte waar alleen vrouwen naartoe kunnen, dus dit moet zo blijven.'
- 1p 19 Maak de twee zinnen inhoudelijk kloppend door bij (1) en (2) de juiste woorden te kiezen.

De overheid van een land heeft gezag als de macht die zij uitoefent, wordt ...**(1)**... de bevolking.

Het uitoefenen van gezag past om die reden meer bij landen die een ...**(2)**... zijn.

Omcirkel je keuze op het antwoordblad:
bij **(1)** geaccepteerd door / opgelegd aan
bij **(2)** democratie / dictatuur

Tekst 1

Dringend advies Sportraad: verbied koppen jonge kinderen, helmplicht alle schaatsers

- I Koppen moet verboden worden in het Nederlandse voetbal voor kinderen tot twaalf jaar en sterk ontraden worden voor kinderen tot 18 jaar. Ook moeten alle schaatsers verplicht een helm op in Nederland.
- II Dat zijn de opvallendste maatregelen uit een vandaag gepubliceerd advies van de Nederlandse Sportraad aan staatssecretaris Judith Tielen van Volksgezondheid, Wetenschap en Sport. Op verzoek van haar ministerie werd er onderzoek gedaan.
- III Het is een advies, nog geen regelgeving. De Nederlandse Sportraad hoopt dat sportbonden en commerciële sportaanbieders eerst zelf aan de slag gaan met het nemen van maatregelen in preventie, herkenning en herstel. Zo niet, dan is het aan de politiek om in te grijpen.

Bron: nos.nl van 3 september 2025

Gebruik tekst 1 voor het beantwoorden van vraag 20 t/m 23.

- 1p **20** Van welk machtsmiddel heeft de Nederlandse Sportraad gebruikgemaakt bij het opstellen van hun advies in tekst 1?
- A** aantal
 - B** kennis
 - C** geweld
 - D** status
- 1p **21** Van welke instantie van de Nederlandse overheid maakt Judith Tielen - die genoemd wordt in alinea II - deel uit?
- A** de Eerste Kamer
 - B** de regering
 - C** de Tweede Kamer
 - D** het kabinet
- 1p **22** Maak de zin af.
Op het moment dat tekst 1 werd gepubliceerd op het internet is het verbod op kopen voor kinderen tot 12 jaar een:
- A** geschreven regel
 - B** ongeschreven regel
 - C** plicht
 - D** wetsregel
- 1p **23** Staat het onderwerp waar het advies van de Nederlandse Sportraad over gaat op de politieke agenda?
- A** Ja, want de Nederlandse Sportraad is een politieke partij die alleen over sport gaat.
 - B** Ja, want de staatssecretaris heeft de Nederlandse Sportraad verzocht onderzoek te doen.
 - C** Nee, want de Nederlandse Sportraad hoopt dat de sportbonden eerst zelf met het advies aan de slag gaan.
 - D** Nee, want het advies van de Nederlandse Sportraad is nog geen regelgeving.

Tekst 2

Winterswijk houdt dag voor mannen die buiten wachten tijdens winkelen

- I Winterswijk heeft medelijden met mannen die urenlang voor winkels staan te wachten op hun shoppende partner en bedacht daarom De Dag van de Wachtende Man. Een winkeldag met heel veel entertainment speciaal voor mannen. Hoewel sommige mannelijke bezoekers dat wel konden waarderen, klinkt er ook kritiek.
- II Gedragspsycholoog Nina Crox zegt dat winkels vaak zijn ingericht op vrouwen en de vrouwelijke beleving. "Daardoor is winkelen voor mannen misschien wat sneller saai." Toch is ze geen voorstander van een speciale dag voor 'wachtende mannen'.
- III "Mannen kunnen winkelen best leuk vinden. De dag versterkt het beeld dat vrouwen heel erg van winkelen houden en mannen maar buiten zitten of staan te wachten. Mannen die winkelen juist leuk vinden, durven dat door een dag als deze misschien minder te laten zien", zegt ze.
- IV De ... rond mannen en vrouwen worden zo versterkt, aldus Crox. "Jouw persoonlijkheid en de omgeving spelen een grotere rol bij het wel of niet leuk vinden van winkelen dan of je man of vrouw bent."

Bron: nos.nl van 30 juni 2025

Gebruik tekst 2 voor het beantwoorden van vraag 24 t/m 27.

1p 24 Welk begrip moet in alinea IV op de puntjes staan?

- A belangen
- B machtsmiddelen
- C stereotypes
- D subculturen

1p 25 Maak de twee zinnen inhoudelijk kloppend door bij (1) en (2) de juiste woorden te kiezen.

Gedragspsycholoog Nina Crox vindt dat De Dag van de Wachtende Man traditionele rolpatronen ...**(1)**... . Dit kan er aan bijdragen dat vooroordelen over het gedrag van mannen en vrouwen ...**(2)**... .

Omcirkel je keuze op het antwoordblad:

bij **(1)** bevestigt / doorbreekt

bij **(2)** blijven bestaan / verdwijnen

- 1p 26 Gedragspsycholoog Nina Crox noemt in alinea IV een aantal factoren die bepalen of iemand winkelen wel of niet leuk vindt. Welke factor speelt volgens Crox naast iemands persoonlijkheid hierin de grootste rol?
- A aangeboren eigenschappen
 - B maatschappelijke positie
 - C sekse
 - D socialisatie
- 1p 27 Maatschappijleer heeft verschillende benaderingswijzen. Welke benaderingswijze is te herkennen in de uitleg van gedragspsycholoog Nina Crox over de De Dag van Wachtende Man?
- A de politiek-juridische benaderingswijze
 - B de sociaal-culturele benaderingswijze
 - C de sociaaleconomische benaderingswijze

Tekst 3

Klaas Dijkhoff begint actiegroep tegen populisme

- I Oud-VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff is een actiegroep gestart tegen het populisme. Dat is een stroming in de politiek waarin politici opkomen voor 'de gewone man' en zich afzetten tegen 'de elite', daarbij inspelend op emoties en gevoelens van onvrede.
- II De actiegroep heet Voor Ons Nederland en moet een stem geven aan 'de milde meerderheid'. "We kunnen er nú voor kiezen om polarisatie, onrust en verdeling achter ons te laten", zegt de groep. "Wij zijn geen politieke partij, maar een actiegroep die denkt over en doet wat nodig is om Nederland weer de goede kant op te duwen."
- III In een interview met het Algemeen Dagblad legt Dijkhoff de gedachte achter de actiegroep uit. "Je mag de straat op voor Extinction Rebellion¹⁾ of juist voor de boeren. Maar er is een stille meerderheid die ernaar kijkt en denkt: we zullen er toch samen uit moeten komen. Die mensen hoor je nu alleen niet. Die kijken naar tv en zien de extremen."
- IV Hoe ze dat willen doen? "We bouwen een toekomstvisie waar Nederland mee vooruitkomt, we ondersteunen constructieve²⁾ partijen en initiatieven en we leggen anti-democratische trucs bloot", zegt de actiegroep.

Noot 1: Extinction Rebellion = een beweging die zich inzet tegen klimaatverandering

Noot 2: constructief = positief ingesteld, gericht op samenwerking

Bron: *omroepbrabant.nl* van 17 juni 2025

Gebruik tekst 3 voor het beantwoorden van vraag 28 t/m 32.

- 1p 28 Bij welke stroming hoort de politieke partij waar oprichter Dijkhoff van 'Voor Ons Nederland' fractievoorzitter van is geweest?
- A de christendemocratische stroming
 - B de ecologische stroming
 - C de liberale stroming
 - D de rechts-extremistische stroming
 - E de sociaaldemocratische stroming
- 2p 29 Welke beweringen over 'Voor Ons Nederland' zijn juist? Kies **twee** letters en zet ze op het antwoordblad.
- a. Zij beschikken over informele macht om de politieke besluitvorming te beïnvloeden.
 - b. Zij gaan wetsvoorstellen indienen met het doel Nederland vooruit te helpen.
 - c. Zij richten zich op mensen die allen dezelfde politieke standpunten met elkaar delen.
 - d. Zij willen bij de eerstvolgende verkiezingen voor de Tweede Kamer zoveel mogelijk stemmen behalen.
 - e. Zij willen een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen.
- 1p 30 Wat is volgens Dijkhoff in alinea III noodzakelijk om Nederland vooruit te helpen?
- A compromissen sluiten
 - B individuele belangen nastreven
 - C op straat demonstreren
 - D samenwerken met andere actiegroepen
- 1p 31 Maak de zin af.
Volgens Dijkhoff versterkt het kijken naar de tv de:
- A democratie
 - B kennis van feiten
 - C maatschappelijke positie
 - D selectieve waarneming
- 1p 32 Uit tekst 3 blijkt dat 'Voor Ons Nederland' een bepaald doel heeft. Van welke politieke stroming gaan de uitgangspunten **niet** samen met dit doel?
- A de christendemocratische stroming
 - B de ecologische stroming
 - C de liberale stroming
 - D de rechts-extremistische stroming
 - E de sociaaldemocratische stroming

Tekst 4

Sunneklaas¹⁾ in 2024 wel goed verlopen: 'Journalisten hebben werk kunnen doen'

- I Het Sunneklaas-feest is in 2024 rustig verlopen, meldt Leo Pieter Stoel, de burgemeester van Ameland. In 2023 liep het alternatieve Sinterklaas-feest uit de hand toen PowNed-journalisten probeerden een reportage te maken. Sommige eilandbewoners gebruikten geweld om hen van Ameland weg te krijgen.
- II "We hebben een brief aan alle Amelanders gestuurd en gezegd hoe belangrijk ... is", zegt Stoel. "We hebben het idee dat de Amelanders vanavond de journalisten hebben genegeerd. Het was een mooie editie van ons feest, ondanks de regen."
"Het kan zeker zo zijn dat er een onaardige opmerking richting de journalisten is gemaakt", vervolgt de burgemeester. "Maar de verslaggevers zijn bij mijn weten niet lastiggevallen en de journalisten hebben hun werk kunnen doen."

Noot 1: Sunneklaas = een mysterieus sinterklaasfeest op Ameland waarbij de mannen verkleed door de straten lopen

Bron: nu.nl van 6 december 2024

Gebruik tekst 4 voor het beantwoorden van vraag 33 t/m 36.

- 1p 33 Welk grondrecht dat burgemeester Stoel in de brief noemt, moet op de punten staan in alinea II?
- A de persvrijheid
 - B de vrijheid van vereniging
 - C het recht op privacy
 - D het verbod op discriminatie
- 1p 34 Wat is het resultaat geweest van de brief die burgemeester Stoel aan alle Amelanders heeft gestuurd?
- A imitatie
 - B normbesef
 - C overheidsbeleid
 - D selectie

- 1p 35 Tot welk soort cultuur behoort Sunneklaas?
- A Tot de dominante cultuur, omdat alle Nederlanders erover kunnen lezen in de media.
 - B Tot de dominante cultuur, omdat iedere Amelander actief meedoet aan het feest.
 - C Tot een subcultuur, omdat het binnen Nederland alleen op Ameland wordt gevierd.
 - D Tot een subcultuur, omdat in 2023 door sommige eilandbewoners geweld is gebruikt.
- 1p 36 Er zijn geschreven regels en ongeschreven regels. Geef aan welk soort regel in alinea I en in alinea II van tekst 4 te herkennen is. Zet per rij één kruisje op het antwoordblad.

	... een geschreven regel.	... een ongeschreven regel.
In alinea I gaat het om ...		
In alinea II gaat het om ...		

Tekst 5

Vergroot zwemveiligheid van (jonge) nieuwkomers

- I Veel nieuwkomers kunnen minder goed zwemmen dan mensen met een Nederlandse achtergrond. Vaak hebben zij geen zwemdiploma. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat nieuwkomers:
1. zwemlessen niet altijd kunnen betalen;
 2. niet weten waar de kinderen zwemles kunnen volgen. Bijvoorbeeld omdat informatie hierover alleen in het Nederlands te vinden is;
 3. uit een land komen waar zwemles en gemengd zwemmen niet gangbaar zijn.
- II Verschillende organisaties, waaronder VeiligheidNL en de Nationale Raad Zwemveiligheid, werken sinds een aantal jaar samen om de bewustwording over de gevaren van water te vergroten. Zwemmen is leuk en het ziet er makkelijk uit, maar dat is het niet. Daarom is het belangrijk dat we alle inwoners hier goed over voorlichten. Om gemeenten en andere professionals hierbij te helpen, hebben we onze Handreiking Zwemveiligheid Nieuwkomers volledig geactualiseerd¹⁾. Met up-to-date cijfers, praktische tips en adviezen, maar ook met nieuwe voorbeelden uit de praktijk, kunnen we verdrinkingen voorkomen.

Noot 1: geactualiseerd = vernieuwd, bijgewerkt

Bron: *veiligheid.nl* van 16 mei 2023

Gebruik tekst 5 voor het beantwoorden van vraag 37 t/m 41.

- 1p **37** Welk begrip past bij het onderwerp van tekst 5?
A sociale controle
B sociale mobiliteit
C sociale ongelijkheid
- 1p **38** Aan welk verschil tussen groepen mensen wordt aandacht besteed in alinea 1?
A verschil in aanleg
B verschil in etnische afkomst
C verschil in gender
D verschil in sociaal milieu
- 2p **39** In tekst 5 staan redenen waarom nieuwkomers vaak geen zwemdiploma hebben. Koppel de genoemde redenen aan de juiste invalshoek. Zet per rij één kruisje op het antwoordblad.

	sociaal-culturele invalshoek	sociaaleconomische invalshoek	politiek-juridische invalshoek
Zwemlessen niet altijd kunnen betalen			
Uit een land komen waar zwemles en gemengd zwemmen niet gangbaar zijn			

- 1p **40** Maak de twee zinnen inhoudelijk kloppend door bij **(1)** en **(2)** de juiste woorden te kiezen.

In de Handreiking Zwemveiligheid Nieuwkomers worden ...**(1)**... belangen benadrukt. De schrijvers van de Handreiking willen hiermee de ...**(2)**... over zwemveiligheid veranderen.

Omcirkel je keuze op het antwoordblad:
 bij **(1)** gemeenschappelijke / tegengestelde
 bij **(2)** beeldvorming / wetgeving

- 1p **41** Maak de zin af. Uit tekst 5 blijkt dat goed kunnen zwemmen:
A een aangeboren eigenschap is.
B een aangeleerde vaardigheid is.
C een combinatie is van aangeboren en aangeleerd gedrag.

Tekst 6

Positieve discriminatie

Het idee om iemand aan te nemen puur op basis van geslacht of achtergrond kan ongemakkelijk aanvoelen. Misschien denk je: is het eerlijk om een vrouw voor te trekken, of iemand met een migratieachtergrond? Toch is dit precies waar positieve discriminatie om draait. Dit onderwerp leidt al jarenlang tot heftige discussies. Voorstanders zien het als een noodzakelijke maatregel om gelijke kansen te bevorderen, terwijl tegenstanders vinden dat het in strijd is met het principe van gelijkheid.

Bron: stedendriehoek.nl van 24 januari 2025

Gebruik tekst 6 voor het beantwoorden van vraag 42 t/m 44.

- 1p 42 Waarom leidt positieve discriminatie tot discussies tussen voorstanders en tegenstanders? Maak de zin af.

Omdat positieve discriminatie volgens tegenstanders in strijd is met:

- A de Grondwet
- B ongeschreven regels
- C overheidsbeleid

- 1p 43 Maak de twee zinnen inhoudelijk kloppend door bij **(1)** en **(2)** de juiste woorden te kiezen.

Bij positieve discriminatie gaat het om maatschappelijke posities die ...**(1)**... zijn. Het toepassen van positieve discriminatie past goed bij de uitgangspunten van de ...**(2)**... stroming.

Omcirkel je keuze op het antwoordblad:
bij **(1)** toegeschreven / verworven
bij **(2)** liberale / sociaaldemocratische

- 1p 44 Wat is een doel van positieve discriminatie?

- A emancipatie
- B identificatie
- C imitatie
- D persoonlijkheidsvorming